

Charlez Rolland (Lanneanou 1862 – Gwerleskin 1940)

Klemmgan Charl Cornic Duchên, laret dirag e skeud e Montroulez en daouzeg a viz Gwengolo 1897

Charl Cornic Duchên : **Notenn gand an oberour** : Né à Morlaix le 5 septembte 1731.
Décédé en la même ville le 13 septembre 1809.
Modernnaet eo bet an doare-skriva.

Charlez Corniv Duchên, martolod kaloneg,
Unan a wella mab 'n-eus bet or bro roheg,
Setu deut an deiz a hloar hag a enor
A ra da genvroiz hirie en da vemor !
Paotred vad Breiz-Izel n'ankounac'hafont biken
Ar re 'deus divennet or bro war an dachenn :
Abred pe ziwevad e riskwelfont d'ar bed
Ar re 'zo evel dout gouestl da veza meulet.
Ar re aneze 'zo memez en Pariz o veva,
D'ober dit lealded a zo er penn kenta :
Int eo o-deus roet d'ar gêr-mañ da skeudenn,
A zalho deuz ouizn ar zoñj da virviken.
On mennad d'an dud-se a enor evel-se
O mamm-vro, dre vraster ha nerz he bugale :
Dirag da skeudenn-ze, Cornic, hag ez ano,
Ni a zrigureka a-greiz or halon.

Pell 'zo gleet deom ha da gêr Montroulez
Sevel dit ar skeudenn-mañ en kichenn da vên-bez ;
Er gêr 'leh 'oas ganet, a-grenn tostig d'ar mor,
War an hini¹ 'peus douget armou Frañs gand enor.

Daoust piou mui egedout 'n-eus talvezet kaved
Eur skeudenn-ze kaerroh digand ra Vretoned ?
Den all 'barz er brezel 'n-eus bet diskwelet sklêr
Mui eged evidout ar merk deuz e vraster !
Piou eo muih faëuz biskoaz 'raog ar maro !
'Med Cambronne, pell goude, war dachenn Waterloo ?
Peleh 'mañ 'n den a vor er bed-mañ, med Jean Bart,
A gement a vefe bet dit-te treh na par ?
Ha n'e-peus-te ket bet en da amzer genta
Eur vuhez trubuillet evel an dud vrasa ?
Mab d'eur paramantour , deut deuz ar bobl izel,
'Poa ranket gouren stard 'benn 'n eur gaoud ken uhel.
War listri skañv da dad d'an oad a naonteg vloa'
En-kreiz da breizerien 'oa gwall derrupl dija.
Greet e-poa 'benn neuze warne unneg kampagn

---

¹ an hini ; b'hini, er skrid orin.

En Amerik, Bro-Zaoz, Portugal hag er Spagn,
Ha dre leh 'tremenes e spontes ar Zaozon,
War ar re² e sailles ker gwaz hag eul leon !
Ken a grenent hepken o kleved da ano,
'Oa dija ken brudet en pevar horn ar vro.

Etre Bro-Zaoz ha Frañs, pa darz ar brezel ru'
War listri ar Roue te 'oa lampet diohtu,
Leun a dan ; a zever, ha prest d'en em ganna
Ha da skuilla da wad 'vid divenn ar vro-ma' !

Ma ne oas ket gouarner war listri braz ar Frañs
Ne oas ket evel kalz deut deuz gwad an Noblañs :
D'ar houlz-se a re-mañ a entente beza
Dre oll hag en peb leh er hargou uhella ;
Eur preizer evel dout, d'an aotrounez groñs-se,
N'helle mond re uhel anez noazoud deze ;
N'eo memez gand poan, dre m'oas ker kaloneg,
'Oas anvet despet deze, eun deiz gand Lois pemzeg
Sturierig uhella war eun tamm lestrig kêz
Dezo taolet er blotou³ evel eur goz votez (!).
Gand an hini⁴ te 'poa greet taoliou kaer koiulskoude
Ma oas greet Lutanant prestig gand ar Roue.

Nag a bed lestr-brezel n'az-peus ket kemeret !
Gand ar reou vihan 'veze ennout fiziet ;
'Kreiz ar poultr, ar maged, trouz an tennou kanon,
'Pad ar brezel "seiz vloaz" meum bet deuz ar Zaozon.

Eur wech, gand daou-hant den, en noz, en-kreiz an tan,
En-tal enezenn Eusa, gand da lestrig bihan,
A-eneb tri lestr braz, warne eur bern Saozon,
Da dud hanter lazet, kouezet da bavillon,
An oll' deus da bedi da zond d'en em renta,
Te, 'vel eul leon euzuz a chom bepred 'n e za' !
Ha gand da vouez nerzuz, dispont rag ar maro,
'Poa adlakaet da dud da zailha d'an armo',
Gand kemend a gounnar, ma kreñjont dir ha tan
En genou ar Zaozon 'rankas 'n em denn buan !

Goude eun taol ken stard 'oas uhellaet arre⁵,
Hag er bloavez war-lerh war gorre *Ar Prothée*,
'Poa kemeret unan a wella listri saoz,
Evitañ da zougen eur bern kanoliou groz.
Neuze, doug 'n o halon, seiz den nobl ofiser,
Noazuz deuz da halloud, da hloar ha da vraster
Deue da hegased da eur hann penn-ouz-penn

---

² ar re : bere, er skrid orin.

³ taolet er blotou : **notenn gand an oberour** : L'Agathe.

⁴ 'p'hini, er skrid orin.

⁵ arre : adarre.

Leh e-poa o zrehet o-zeiz war an dachenn !
E-leh dond d'az tougen, d'az meuli, d'az krataad,
Ministr ar mor, goude, ne ree 'med da hoapaad
Ma oas skuizet kement deuz e zislealded,
M'az-poa kuitaet ar mor, ar brezel echuet.

War enezenn Sant-Jord, en-kichenn kêr Vourdel,
E oas en em dennet, haroz ker Breiz-Izel !
Med eno en diskuiz 'poa prestig diskwelet,
Koulz a-barz er brezel 'oa gwad 'n e skoazied :
Pa oa bet dirollet an dour dreist ar *Garonne*
Ar vro a-bez war neuz, 'glevjout 'med da galon !
C'hweh-kant den en argoll 'poa eno saveteet
Ha 'pad tregont devez diwar da goust, maget.

Ar Roue dre lizer a veskas dit e stad :
A Vourdel ar "vourhizien" a deuas d'az krataad ;
Ma oas maher Sant-Loiz a-benn tri bloaz goude,
Eur merk an uhella en or bro d'ar hoiulz-se.

Pa zigor ar brezel gand ar Zaoz a-neve'
Te houlennas diohtu mond d'an tan adarre !
Ha 'pad an dizurz vraz en Bourdel c'hoaz te 'oa
Koronel jeneral war gwardou ar vro-mañ'.
Med pa deu ar spont vraz, lesanvet an "Terreur",
'Oas distroet kerkent, amañ 'tal da vreudeur ;
En traoñ ster Montroulez, leh 'oa en em ouestlet
Er rest deuz da vuhez d'ober vad d'az konsorted ;
Eur skol vartoloded e-poa savet buan,
'N-eo greet eur vad iskiz en-touez ar bobl vihan :
C'hoat e-poa da ober, 'veldout, tud a armou
Da zivenn ar vro-mañ goude vijes maro !

Bete barz er maro 'out bet eur skwer dispar
A vraster, a enor ! ma oe war an douar :
Pa glevis 'oa 'n em rentet el lestr Frañs d'ar Zaozon,
Prizonier heb emgann 'oa rannet da galon ;
Da her, 'vel hini Breiz, oa "*Trehi pe vervel*".
Ha 'vidout maro-mik, 'vel gand eun tenn kanon,
Gand ar vez o weled Frañsizien ken poeltron !

Da ano, Charl Cornic, 'zo bet pell ankouezet,
An istor bet garo e-barz en da andred ;
Med deut eo an devez ma ranko disklêria
Hag anzav da halloud dirag fas ar bed-mañ !
Hirie ez out digollet dezu kement a ankouezet,
Er Menb⁶ ag ar gouel-mañ, 'reer dit en Montroulez !
Da zremm gaer er broñs-mañ, a chomo stag heb mar,
Evel skwer d'ar re veo a vo war an douar !

---

⁶ Menb : Monumant.

Da viken 'vi distro war-zu an Hanternoz,
'N eun dispah ken terrupl ! ma kerno c'hoaz Bro-Zaoz !
Da vreh kreñv astennet ! da zellou dreist ar mor !
War-hed, prest da ziwall ar Frañs, Breiz hag Arvor !

'Po savet eur Panthéon da dud vrudet on bro
Warnañ ivez 'vezo garanet da ano :
Eno e lugern en-kichenn breudeur all
O-deveus evel dout divennet Frañs gwechall,
O stourm, o vrezeli war war zouar ha war zour
'Eneb ar Zaoz treitour, he gwas a enebour.
Laket 'vi en-kichenn an terrupl Duguesclin,
An tri haroz Surcouff, Bisson ha Tremintin,
Duguay-Trouin, Bomanoar, Olier-ar-C'hlison,
Ar re⁷ 'deus evel dout bet dornet ar Zaozon !

A-dreuz an amzeriou, bete 'mo fin d'ar Bed
Da ano er vro-mañ 'vo douget ha meulet,
Gand paotred Breiz ar re⁸ a gano, a-bouez-penn,
« Gloar ! enor ! meuleudi ! ! da Gornic da viken ! ! ! »

Ch. ROLLAND

Kinniget d'an Itron ALEXANDR, en Chuchuniou a Blouyann,
ha d'he herent deut a ouenn-dud Cornic.

Gwerleskin, 10 Gwengolo 1897.

---

⁷ Ar re : pere, er skrid orin.

⁸ ar re : pere, er skrid orin.